

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רננו עובדיה יוסף צוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" עטרת שרה"
ע"ש רבי רפאל זכתי בן פנחס זצ"ל ע"ש מל מלמוליס, ואמר:
ע"ש רבי רפאל זכתי בן פנחס זצ"ל ע"ש מל מלמוליס, ואמר:
ע"ש רבי רפאל זכתי בן פנחס זצ"ל ע"ש מל מלמוליס, ואמר:

פְּרָשְׁתָּ: תּוֹלְדוֹת

עֲלוֹן מִס': 1,826 | תשפ"א

ליקט וערך: הרב רפאל זכתי שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב

העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זכתי שליט"א

הבה נממש את החלטותינו!

הצדיק רבי נחמן מברסלב זצ"ל סיפר סיפור. יש לסיפור נגיעה לפרשתנו, והשלכה לכל אחד מאיתנו. ארוך הסיפור, ונספרו בקצרה. מעשה ביהודי ביש מזל, בכל מה ששלח ידו נכשל. אמרה לו אשתו: "הגיע לעיר מגיד עתידות, קוסם, מעלה באוב. לך אליו אולי ישיא עצה, אולי ישנה את המזל לטובה!" נחרד. שומר מצוות היה, יהודי מאמין. "חלילה" קרא, התורה אסרה לפנות למכשפים, אסרה להסתייע במגידי עתידות. ציוותה: "תמים תהיה עם ה' אלהיך" (דברים יח, יג)! פירש רש"י: אל תחקור את העתידות. לא הניחה לו, הכבירה מילים, הציקה. סירב וסירב ולבסוף הלך. נכנס לחדר האפלול, הקוסם טרף בקלפים, מלמל מלמולים, ואמר: "רואה אני שיש לך מזל רק בדבר אחד בלבד, בגניבה". נבהל, וברח. שאלה האשה - מה אמר? וענה: מאומה, אמר שאינו רואה מוצא. נאנחה האשה. עלה חיוך על שפתיו. "מה מצחיק אותך?" שאלה. ענה סתומות: נזכרתי בבדיחה! רטנה: "עולמי חשוך, ואתה מחייך? ספר לי, ואצחק איתך"... לא רצה לספר, ניסה להתחמק, ולבסוף גילה: "מצחיק, תשמעי מה שהקוסם אמר"... שמעה, החווירה, וקראה: "חלילה וחס!" אבל מצבם הלך והחמיר, לא היה לחם לאכול, הילדים בכו מרעב, והיא היססה: "אולי בכל זאת, אם זה המזל"... "מה זה תדברי", רטן. "מוטב למות בכבוד, מאשר להיות בחטא ובזיון".

אבל הרעב הציק, והרעיון נתקע. התפתל והתחבט, התלבט והתייסר, לא רצה ולא רצה, ולבסוף נכנע: עשרה שקלים יגנוב, לקנות לחם ותו לא. המעשה הצליח, נקיפות מצפון והלמות לב. קנה שלוש כיכרות לחם, להשביע רעבון ילדיו, הלחם תם, והלחצים שבו. החלטתו התמסמסה, לא רצה ולא רצה, והלך שוב. ושוב. ונתפס. הן כבר נאמר: "סוף גנב לתליה". ולמרגלות הגרדום ראה את הקוסם, המייצג כאן את היצר הרע, עומד ומחייך: "אין לך מושג כמה התאמצתי" - אמר, "כדי להביאך למעמד זה"... זה תמצית הסיפור, אבל תמצית תמציתו הוא המשפט החוזר כאן: "לא רצה ולא רצה, ולבסוף הלך". משפט מוכר לנו כל כך!... לפנינו יהודי טוב (כמונו!) הניחון בכל הידיעות הנכונות (כמונו!) ומחליט החלטות טובות (כמונו!) ואין לו כח לעמוד בהן...

כמה פעמים החלטנו להוסיף על שיעורי התורה שלנו! הרי יודעים אנו שהם הבונים את האדם, הם הקניין האמיתי והנצחי, הם המפתח לאושר, בשני העולמות. נו, אז מה קרה? "אילווצים"... רצינו ורצינו. ולבסוף ויתרנו. נגררנו, נסחפנו, והשלמנו... אם זקוקים אנו לראי, מגישה לנו אותה פרשת השבוע. ומזעזעת הדמות הנשקפת בו: דמותו של עשיו הרשע! אביו הצדיק מבקש לקחת את הקשת והחץ, לחגור את החרב, ולצוד ציד. לעשות לו מטעמים, ויברכו. וחז"ל מספרים, שהיו לו לעשיו "בגדי חמודות", היה זה בגדו של אדם הראשון שהגיע לידי נמרוד, ועשיו זכה בו כשהרגו. בגד, שכל החיות היו משתחוות לפני לובשו. אבל עשיו לא לבשו, הניחו בבית, ויעקב אבינו התעטף בו לקבלת הברכות. מדוע לא לבשו עשיו? הלא יצא לצייד, מדוע לא הקל על עצמו את המלאכה? משום שהצטיין בכיבוד אב ואם: האב הורהו לקחת חרב וחץ, לפיכך שומה עליו להתאמץ בצייד - ולפום צערא אגרא. איזה כיבוד אב!

אבל הכתוב ממשיך ואומר: "וַיִּלֶךְ עֶשָׂו הַשָּׂדֶה לְצוּד צִיד לְהִבְיֵא". ופירש רש"י: מהו "להביא"? אם לא ימצא ציד, יביא מן הגזל. ובתרגום יונתן מבואר שלא הצליח לצוד, "ומצא כלב אחד, והרגו, ועשה ממנו תבשילים להביא לאביו". כלב?! ליצחק אבינו?! זהו כיבוד האב העצום בו הצטיין?! והתשובה, כה ידועה ומוכרת: ההחלטה טובה הייתה, והרצון כנה. אבל היו "אילווצים", הצייד לא הצליח. אז לא רצה ולא רצה, והביא כלב... הנה כי כן, זו דרכו של עשיו. אבל אנו, מצאצאיו של יעקב! עקביים נהיה, נעמוד בהחלטותינו, מושרשים ואיתנים!

אברהם הוליד את יצחק (כה, יט) - "הוליד" בגימטריה "דומה", שהיה קלסטר פניו של יצחק כאברהם, כמובא ברש"י. (דעת זקנים)

לבו הארמי (כה, כ) - שמו מראה על תכונותיו. "לבן" - "נבל", "הארמי" - "הרמאי".

הלעיטני נא מן-האדם (כה, ל) - "נא" הוא לשון בקשה, וכי דרכו של עשו לבקש? וגם איך קרא לעדשים אדום, והרי דרכם של עדשים כל מה שמתבשלים יותר, נהיים ירוקים? **אלא ש"נא" הוא שאינו מבושל כל צורכו**, וביקש עשיו מיעקב שיתן לו לאכול עוד לפני שיגמור להתבשל כדרך הגזלנים שאוכלים רק כשנתבשל שליש בישול, ולכן אמר אדם שעדיין לא נהיו ירוקים מרוב בישול.

עקב אשר שמע אברהם (כו, ה) - בפסוק **עשר מילים**, רמז לעשרה נסיונות. (בעל הטורים)

ותאמר לו אמו עלי קללתך בני (כו, יג) - כוונת רבקה הייתה בזה להודיע ליעקב על שלוש "צרות" עיקריות שיבואו עליו: "עלי" - ראשי תיבות **עשו, לבן, יוסף**. (הגר"א מוילנא)

ויעש גם הוא מטעמים ויבא לאביו (כז, לא) - **ויבא לאביו** - תיבות אלו נקראים **ישר והפוך**, לרמז כשרשע עושה טובה מתכוין הוא שיחזירו לו.

שבוז
בבית הכנסת בעיר בריסק פרצה מריבה בין שני אבלים, שכל אחד ואחד מהם רצה להיות שליח ציבור ולהתפלל לפני התיבה. המריבה התפתחה לחילופי דברים חריפים, עד שהרוחות התלהטו ואחד הניצים קם על חברו והכה אותו מכות נמרצות. הגיב על כך הגאון רבי יוסף-בער מבריסק: "התורה מספרת שעשיו אמר 'קרבנו ימי אבל אבי ואהרנה את יעקב אחי'. ולכאורה, למה היה צריך להמתין עד פטירת אביו, והלא היה יכול לבצע מיד את זממו? אלא אפילו עשיו לא רצה להיות סתם רוצח שפל. לכן אמר שימתין עד פטירת אביו, ואז בוודאי תפרוץ מריבה בינו ובין יעקב על הזכות לגשת לעמוד התפילה, וזו תהיה שעת-כושר טובה להתנפל עליו ולהכותו..."

מושגים ביהדות

חודש כסלו

החודש השלישי למניין החודשים לבריאת העולם, והחודש התשיעי למנין החודשים בתורה ליציאת מצרים, הוא חודש כסלו. **החודש נזכר בתנ"ך פעמיים**, בספר זכריה ובספר נחמיה: **"בארבעה לחודש התשעי בכסלו"**, **"ויהי בחדש כסלו"**. שם החודש כמו כל החודשים, הגיע מבל ובאשורית נקרא החודש "כסילימו", שפירושו עבה ושמן כמו 'כסלים' בלשון הקודש. **רש"י מסביר את השם כסלו מלשון תלם**, על שם התלמים אשר נוצרים אחרי החרישה שנעשית אחרי היורה בעונת הזריעה שהיא חודש כסלו. **יש המשערים** כי מקור השם "כסלו" הוא מלשון כסל שמשמעותו תוחלת, שכן בתקופת שנה זו מייחלים לגשמים.

בספרים הקדושים נקשר שם החודש עם הנוכה, וכסלו הוא מלשון ביטחון על שם הפסוק: **"אם שמתי זהב כסלי"**, שעיקר הנס בחנוכה בא מתוך אמונה וביטחון. בחודש כסלו מתגברים הגשמים, ואם לא מתחילים לרדת חלילה, בית דין גוזרים שלוש תעניות על הציבור. כסלו לעיתים חודש חסר בן 29 ימים, ולעיתים חודש מלא בן 30 יום. **בכ"ה בכסלו מתחילים ימי החנוכה** להורות לה' על הניסים שעשה לנו בימים ההם בזמן החשמונאים.

סיפור השבוע

ותהר רבקה אשתו (כה,כא)

בזכות הקדושה זוכים לבנים - מעשה ברבי שלום לופס זצ"ל שהוזמן להיות סנדק בברית מילה. והנה הצלם שהוזמן לצלם בברית ניגש אל הרב במבט מתחנן וביקש: "אנא, כבוד הרב, ברכני שיהיה לי זרע של קיימא. אני נשוי כבר 15 שנה ועדיין לא זכיתי שיהיו לי ילדים!" רבי שלום הביט בו במבט חודר ולא מיהר להגיב. הצלם המשיך להתחנן: "15 שנה חיינו אינם חיים, הכל נראה לנו שחור! הרופאים אינם נותנים לנו סיכוי לחבוק פרי בטן! אני מבקש את ברכתך, כבוד הרב. ובמיוחד היום שרבינו סנדק וזו שעת קיבול תפילות". **במקום שהרב יברך, הישיר אליו מבט ואמר:** "תוריד את הצילומים הלא ראויים מחנותך!" הצלם נדהם, מאין יודע רבי שלום על התמונות התלויות בין כותלי הסטודיו שלו, הרי מעולם לא ביקר שם?! הוא שאל את המקורבים, האם סיפרו לרב עליו ועל חנותו והתברר שאיש לא הכירו, ובעיניו הקדושות חש הרב בדבר מה מפריע, הדוחק את הקדושה. "אם תוריד את התמונות הללו מחנותך, הקב"ה יברך אותך בנן זכר" - הבטיח רבי שלום. הצלם חזר אל הסטודיו המום, ומיד הוריד מהקירות את כל התמונות הלא ראויות. הימים עברו וכעבור מספר חודשים התבשרו הצלם ואשתו שנושעו גם הם **בזרע של קיימא**. "הילד שלי הוא הילד של רבי שלום" - כך היה מתבטא הצלם, "בזכותו הוא נולד".

יוסיף חכמה

לא לדבר לשון הרע

התורה מספרת לנו כי בסוף ימיו של יצחק כהו עיניו וראייתו נחלשה עד די עיוורון שנאמר: **"וַיְהִי כִּי יָקָן יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מֵרְאָתוֹ"** מדוע כהו עיניו של יצחק אבינו? **רש"י מביא שלוש תשובות** המצביעות על הגורמים לעיוורון של יצחק: דמעות המלאכים זלגו לעיניו בשעת העקידה. עשן הקטורת לעבודה זרה שהקטירו בביתו נשות עשיו. כדי שיוכל לקבל יעקב את הברכות.

נשאלת השאלה: מדוע היה צריך הקב"ה להכהות את עיניו של יצחק כדי שיעקב יקבל את הברכות!?! הקב"ה היה פשוט יכול לגלות ליצחק שעשיו רשע ויעקב יקבל את הברכות? **והתשובה לכך היא:** שה' לא רצה לדבר לשון הרע על עשיו, כפי שמביאה הגמרא במסכת סנהדרין (דף יא.): שבתקופת כניסת בני ישראל לארץ ישראל **עָכָן** מעל **בַּחָרֵם** שהוטל על העיר יריחו בכניסה לארץ, בכך שלקח מהשלל, ובגלל מעילתו של עכן בחרם הפסידו בני ישראל בהתקפה הראשונה על העי. יהושע שואל את הקב"ה מי חטא לך? והקב"ה עונה לו **"וכי דילטור (מלשון) אני, לך הטל גורלות!?"**... מכאן רואים כמה חמור עוון לשון הרע...!

מפני מרן הגר"ע יוסף יצוק"ל

וַעֲשֵׂה לִי מִטְעָמִים (כו, ד)

חשיבות לימוד טעמי המקרא - באחד משיעוריו לרבים נשא מרן רבינו זצ"ל את דיברותיו אודות מעלת ושבח **לימוד טעמי המקרא, וכה אמר:** מי שאינו יודע טעמי המקרא יעשה שיעורי בית, ואף ילך אצל תלמיד חכם שילמד אותו וישלם לו על זה, הנה אני לקחתי מורים באופן פרטי שילמדו את נכדיי טעמי המקרא, כי בתלמודי תורה לא תמיד מלמדים טעמי המקרא, ולכן לא חיכיתי שיעשו טובה וילמדו זאת אותם, אלא לקחתי חזנים ושילמתי להם כסף כדי שילמדו את בני ונכדיי טעמי המקרא.

הנה בעת שהייתי גר בתל אביב (שם כיהן מרן כרבה הראשי של העיר תל אביב - יפו), הבן שלי היה לומד בתלמוד תורה "יסודי התורה" של החינוך העצמאי בתל אביב, ושם לא היו מלמדים טעמי המקרא. לכן לפני שנהיה בגיל בר מצווה, שכרתי בעבורו חזן אחד כדי שילמד את בני היטב טעמי המקרא, ועכשיו הבן שלי קורא יותר טוב ממני... יודע את פסוקי התורה בעל פה, כי חוזר על כל פרשה פעמיים שלוש מידי שבת בקריאת התורה, וכך הכל שגור על לשונו עם טעמי המקרא ממש כנתינתן מסיני. לכן גם נתתי הוראה לכל תלמודי התורה שלנו, שיכניסו חזנים מיוחדים שילמדו את הילדים מידי יום שישי טעמי המקרא. (מעדני מלך)

"נר ה' נשמת אדם" - פטירת הצדיקים יצוק"ל בחודש כסלו - "צדיקים במיתתן נקראו חיים"

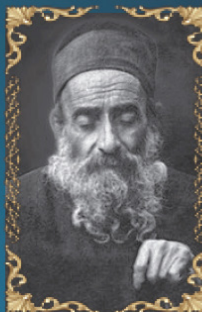
הרב אברהם הררי רפול
כ"ה כסלו תשנ"ב (1991)
מרבני ישיבת 'פורת יוסף',
כונה 'זקן רבני ארם צובא'.

הרב חיים חזקיהו מדיני
כ"ד כסלו תרס"ה (1904)
מגדולי האחרונים,
מחבר הספר 'שדי חמד'
ורבה של חברון.

הרב שאול קצין
כ"ד כסלו תשע"ט (2018)
רבה של העדה החללאבית
בארצות הברית, וראש
קהילת 'שערי ציון'
בניו יורק.

הרב שלום הדאיה
י"ג כסלו תש"ה (1944)
ראש ישיבת המקובלים
'בית אל' ומגדולי חכמי
'ארם צובא' בסוריה
וירושלים.

הרב רפאל כדיר צבאן
ד' כסלו תשנ"ה (1994)
רב העיר נתיבות, נשיא
ישיבת 'כסא רחמים'
ומגדולי רבני
עולי תוניסיה.

אמרת השבוע

"כל הדברים שבעולם אפשר לחקותם, חוץ מן האמת, שכן אמת מדומה - אינה אמת" (הרבי מקוצק)

הלכות קידוש ליל שבת

- א. אחר תפילת ערבית ימהר לילך לביתו לקדש, שמצוה להקדים לקדש את היום, וכל הזריזי הרי זה משובח. ולכן לא יתעכב בשיחה עם המתפללים, אלא יזרוז לביתו כדי לקדש. ויש נוהגים לברך את הבנים קודם הקידוש, ויש הנוהגים כן אחר הקידוש. ונכון לנשק את ידי אביו ואמו אחר הקידוש.
- ב. מצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בכניסתו בדברים, שנאמר, **זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ**, כלומר, זכרהו זכירת שבח וקידוש. ומדברי סופרים צריך שתהיה זכירה זו על כוס של יין, וסמכו על מה שמצינו זכירה ביין, ככתוב: זָכְרוּ כַּיִן לְבַנּוֹן, ונאמר: נִזְכְּרָה דְדִיךָ מִיַּיִן. וכשיבוא לביתו ימהר לקדש ולאכול מיד. ורשאי אדם לקבל שבת מבעוד יום ולקדש ולאכול, ואחר כך יתפלל ערבית בלילה. ובלבד שיתחיל באכילתו חצי שעה קודם זמן ערבית, שהוא זמן צאת הכוכבים. ומותר לכתחילה לקדש מבעוד יום, אף על פי שהקידוש מן התורה, ועדיין לא קדש היום, משום שאנו סומכים להלכה על הפוסקים הסוברים שהתוספת מחול על הקודש מן התורה.
- ג. המתארח בשבת אצל מכרים שאינם בקיאים בהלכה כל כך, ונסתפק שמה המקדש לא כיוון להוציאו ידי חובת קידוש, וכן מי שנסתפק אם קידש או לא, אינו מקדש מספק, שמאחר והתפלל ערבית, ומן התורה יצא ידי חובת קידוש בתפילה, ומה שצריך לקדש על היין הוא מדרבנן, ממילא הוה ליה ספק דרבנן ולקולא. ומכל מקום אם יכול טוב שישמע הקידוש ממי שבדאי לא קידש ויצא ידי חובת קידוש. ואם נסתפק אם קידש ועדיין לא התפלל ערבית, יכיון בתפילתו לצאת ידי חובת קידוש, ויאמר בתפלה [אחר זכר למעשה בראשית]: זכר ליציאת מצרים.
- ד. אם אין יין בעיר, או שהיין מזיק לו, **מקדש על הפת** [בליל שבת]. ואם יש מי מהשומעים שישתה רוב רביעיית מכוס הקידוש, יקדש על היין ויטעם משהו, ויתן לאחר לשתות. ואם גם אין לו פת, אין לו לברך את ברכת הקידוש, שאין מברכים ברכה זו אלא על היין או על הפת. ודי במה שמזכיר דברי שבח וקדושת השבת בתפלתו. וטוב שיוסיף בתפילה "זכר למעשה בראשית וליציאת מצרים", ויכוין לצאת ידי חובתו, שמצוות צריכות כוונה.
- ה. נשים חייבות בקידוש מן התורה, ואף על פי שכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות ממנה, מכל מקום בקידוש היום חייבות מכוח היקש, שנאמר בלוחות הראשונות (בפרשת יתרו): "זָכוֹר" אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ, ונאמר בלוחות האחרונות (בפרשת ואתחנן): "שִׁמּוֹר" אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ. וקיבלו חז"ל, כי זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו, לומר: כל שישנו בשמירת שבת, שמוזהר שלא לעשות מלאכה בשבת, ישנו גם בזכירה. כלומר, שחייב בקידוש. והואיל וגם הנשים מוזהרות על שמירת שבת, כי על מצות לא תעשה נשים חייבות אף כשהן מצוות שהזמן גרמא, ישנן גם בחיוב מצות זכירת שבת, דהיינו קידוש היום. [ברכות כ:]. ולפיכך הנשים מוציאות את האנשים ידי חובת קידוש, והואיל והן מצוות על הקידוש מן התורה כמותם. אך אין הקטן שהוא פחות מבר מצוה, יכול לקדש בליל שבת כדי להוציא ידי חובה את אמו ויתר בני הבית. והואיל ואין הקטן חייב במצות אלא מדברי סופרים כדי לחנכו במצות, אינו יכול להוציא אחרים החייבים בקידוש מן התורה, שכל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא אחרים ידי חובתם.
- ו. מנהגינו לברך ברכת **בורא פרי הגפן**, הגימ"ל בניקוד סגול"ל, וכן לומר בורא פרי, פ' דגושה. ואין לשנות מהמנהג.
- ז. כיון ששקעה החמה בערב שבת **אסור לטעום כלום קודם הקידוש**, ואפילו מים אסור לשתות משחשכה. ויש לחנך קטן שהגיע לחינוך [כבן 6] שלא יאכל או ישתה קודם הקידוש.
- ח. מי ששכח או הזיד ולא קידש בליל שבת, יקדש ביום, ויאמר כל נוסח הקידוש של הלילה, מפני שזמנו כל היום. אך אינו אומר ויכולו. ואם לא קידש לא בליל שבת ולא ביום, והגיע זמן בין השמשות של מוצאי שבת, יקדש על הכוס בברכה.

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

תלמוד תורה לילדים
שיעורי תורה ויהדות לבנות
כלל וכלל מדרש
בגדים תורניים
קידוש החוקים
מבין הנצחית ספרים וחקי סתבי יד
הצגה לחזנות החיליים במהלך
עזרה לנזקקים
חידושי רוחניות לעולים חדשים
מוקד עולמי לאמירת החיליים
שבתון תדמי

	ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
ביטוח השבת	4:23	4:19	4:19	4:23
יציאת השבת	5:13	5:10	5:10	5:13
רכישת תם	5:47	5:42	5:42	5:46

עלון השבוע לזכות הגברת הנכבדה
מרת דבורה (זימרות) בת שרה ופניחס ע"ה
נפטרה ב-ג' כסלו ת.נ.צ.ב.ה

פְּרֻשֵׁת הַשְּׁבוּעַת תּוֹלְדוֹת

הַפֶּטְרָה
"מִשָּׂא דְבַר"
מִלֵּאכֵי א'

